

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۴۰۵، دوره ۹ شماره ۲، صص ۲۱۰-۱۹۱

فضای عمومی در اهواز با رویکرد بهبود کیفیت زندگی (مطالعه موردی: پارک مالیات شهر اهواز)

یاسمن جوادی^۱، اکبرموسی ئی جو^{۲*}

۱-دانش آموخته کارشناسی ارشد طراحی شهری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

۲-گروه معماری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران a_mousaeijoo@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۲/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۳۰

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیرات پارک های شهری در بهبود کیفیت زندگی شهروندان از طریق بررسی عوامل جاذبه پارکها، در پوشش دادن عوامل دافعه ای محل سکونت بوده است. این پژوهش به منظور کمک به حل مسائل و مشکلات مطرح شده در فضای شهر اهواز و در راستای بهبود کیفیت زندگی به بررسی کیفیت محیط شهری و میزان رضایت مندی شهروندان پرداخته است. تحقیق حاضر یک مطالعه ی موردی از روش توصیفی _تحلیلی است. اطلاعات در این پژوهش از طریق مطالعات کتابخانه ای و میدانی جمع آوری شده و در نهایت پس از تعیین متغیرها، تعداد ۲۰۰ پرسشنامه به طور تصادفی در محدوده مورد مطالعه به عنوان جامعه آماری میان شهروندان توزیع گردید. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون تی در نرم افزار spss و تکنیک SWOT استراتژی صورت می گردد. در نهایت به ارائه پیشنهاداتی در قالب طرح نهایی با استفاده از نرم افزار تری دی در خصوص موضوع مورد مطالعه پرداخته می شود. آنچه به عنوان نتایج نهایی پژوهش حاضر حاصل گشته است، در برگیرنده روش عملی به کارگیری رویکرد طراحی شهری در مقوله بازطراحی و نیز ارزش و اهمیت به کارگیری راهکارهای پیشنهادی در تمامی ابعاد به ویژه بعد کالبدی و اجتماعی است.

کلمات کلیدی: طراحی، فضای عمومی، کیفیت زندگی، پارک شهری

مطابق آمارهای موجود، نزدیک به نیمی از مردم جهان، ساکن شهرها می باشند و انتظار افزایش آن در دهه های آینده نیز وجود دارد. در حالت کلی این موضوع را می توان ناشی از تلاش مردم برای ارضای نیازهای خود و وجود امکانات مناسب زندگی شهری (Royuela and Surinach, 2004, 549-572). در شهرها دانست همگام با افزایش جمعیت، شهرنشینی و تمرکز صنایع، سرمایه ها، امکانات و خدمات شهری رشد کرده و شهرهای بزرگ به کلان شهرهای کنونی تبدیل شده و مشکلات جبران ناپذیری برای بشر پدید آمده است. به همین دلیل توجه بسیاری از دانشمندان و صاحب نظران به مفهوم کیفیت زندگی معطوف شد تا از این طریق تلاش هایی در راستای ارتقای شرایط زندگی و بهبود بخشیدن به بعد کیفی زندگی بشر صورت گیرد (ربانی و کیان پور، ۱۳۸۶: ۵۶). بدون شک در طول سه دهه اخیر، کیفیت زندگی، به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی ترین هدف اجتماعی کشورهای مختلف تبدیل شده است (Schmit, 2002: 403-428).

اصطلاح کیفیت زندگی، مانند مفهوم توسعه، تا اندازه ای مبهم است. از یک سو کیفیت زندگی فردی به عنوان برداشتی از چگونگی گذران فرد مطرح می شود و از بعدی کلی تر دربرگیرنده موقعیتهای زندگی در مکانهای مختلف حول عاملی مشخص اند (Pal, 2005: 217).

کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود. لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، بدین منظور است که مردم توان بهرمندی از زندگی با کیفیت مطلوب را داشته باشند (Allen, Vogt and Cordes, 2004: 14).

در نتیجه کیفیت زندگی، مفهومی پیچیده و چند بعدی است که تحت تأثیر مؤلفه هایی چون زمان و مکان، ارزشهای فردی و اجتماعی قرار دارد، و از این رو معانی گوناگونی برای افراد و گروههای مختلف بر آن مترتب است. برخی آن را به عنوان قابلیت زیست پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان اندازه ای برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایتمندی و مواردی از این دست تعبیر کرده اند (Epley and Menon, 2007 281-296).

این مفهوم به نوعی بیانگر وضعیت افراد ساکن در یک کشور یا منطقه می باشد (Roback, 1982: 1259). به طور کلی رویکرد کیفیت زندگی شهری تلاشی در جهت ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چهارچوب پایداری است (Harpham et al, 2001: 109).

مطالعات نشان داده است که افزایش جمعیت و گسترش شهرنشینی موجب تبدیل فضاهای سبز شهری به سطوح بتنی خشن و نفوذناپذیر می شود؛ و این روند به ویژه در کشورهای در حال توسعه و جهان سوم نمودی جدیتر دارد (Shi, 2002, 18).

پارکهای شهری دارای نقش اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی هستند، با مزایایی چون درمان بیماریهای روحی، محیطی مطلوب برای پرورش کودکان، یکپارچگی اجتماعی، حفظ آسایش و نظایر اینها، که در عین حال شاخصی برای ارتقای کیفیت فضای زندگی و توسعه جامعه محسوب می شوند (Balram, 2005, 14).

پارک ساحلی (مالیات) بدلیل موقعیت قرارگیری و نحوه ارتباط مطلوب با طبیعت نقش مهمی در تحرک و پویایی شهری ایفا می کند و از این طریق می تواند موجبات شادی و نشاط اجتماعی را فراهم سازد. با شناسایی و تقویت عوامل موثر بر ایجاد کیفیت زندگی و بررسی آن در نوار ساحلی سعی بر آن شده تا مشکلات در محدوده مورد نظر رفع شود. در این پژوهش به ارزیابی مؤلفه های موثر بر کیفیت زندگی، پرداخته خواهد شد، تا بتوان با کمک آن به ارائه اصول و ضوابطی جهت بستر سازی برای اوقات فراغت شهری در فضای عمومی نائل گشت. بدیهی است ارتقاء کیفی نشاط و سرزندگی در یک فضای شهری، زندگی جمعی با کیفیتی غنی تر را ارزانی می کند.

پیشینه تحقیق

خادمی و جوکار سرهنگی (۱۳۹۱) در مقاله ای با عنوان «ارزیابی کیفیت زندگی شهری، مورد مطالعه: بافت فرسوده ی آمل» به این نتیجه رسیدند که: کیفیت زندگی با میانگین کلی ۲/۸۹ زیر سطح متوسط می باشد. علاوه بر این افرادی که در قسمت بافت فرسوده ی شهری زندگی می کنند نسبت به محله ای که در آن زندگی می کنند علاقه ی چندانی نشان نداده و تمایل خود را به رفتن از محله ابراز داشته اند.

آرام و منصوریان (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان «اهمیت و تاثیر پیاده روها در بهبود کیفیت زندگی و نقش آن در فضای شهری» به این نتیجه رسیدند که: پیاده روها در کیفیت زندگی و فضاهای شهری، سرزندگی و تعاملات شهری شهروندان نقش بسزایی دارند. رسیدگی و طراحی مناسب پیاده روها باعث حضور شهروندان در فضای شهری خواهد شد این امر پیاده روی را افزایش داده و استفاده بیش از حد وسایل نقلیه شخصی را کاهش می دهد.

اسدی (۱۴۰۲) در مقاله ای با عنوان «سنجش کیفیت زندگی در نواحی شهری مطالعه موردی: شهر نایین» به این نتیجه رسیدند که: شاخص های رضایت مردم درمورد خدمات شهری، محیط زیست و فراغت در شهر نایین به طور کلی پایین است و نیازمند تلاش های بیشتری از سوی دولتمردان و مسئولین محلی است.

ظهرابی نصرآباد سفلی (۱۴۰۲) در مقاله ای با عنوان «اندازه گیری شاخص های کیفیت زندگی شهری مطالعه موردی شهر یاسوج» به این نتیجه رسیدند که: کلیه زیرساخت ها بجز امکانات تفریحی و آموزشی کمتر از سطح استاندارد بوده و امکانات تفریحی و آموزشی در شهر یاسوج در حد متوسط بود.

عبدالهی و شهداد پور (۱۴۰۳) در مقاله ای با عنوان «بررسی شاخص های فضاهای عمومی شهری با تاکید بر افزایش تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: خیابان های شهر کرمان)» به این نتیجه رسیدند که: دو شاخص امنیت و راحتی رابطه معناداری با شاخص تعاملات اجتماعی داشته یا به عبارتی بیشترین تأثیر را بر تعاملات اجتماعی در شهر کرمان داشته اند ولی چهار شاخص دیگر، اقتصادی، تنوع فعالیت ها، دسترسی، جذابیت و زیبایی رابطه معنادار و تأثیرگذاری بر تعاملات اجتماعی نداشته اند.

صدرایی و همکاران (۱۴۰۳) در مقاله ای با عنوان «تبیین الگوی ابعاد کیفیت زندگی در فضای شهری با رویکرد ارتقای شاخص های آن» به این نتیجه رسیدند که: با توجه به بستر و زمینه ایران به ویژه میدان تجریش و فرهنگ و قشر مخاطب آن تدقیق گشته است.

گارو پاون (۲۰۱۸) در مقاله ای با عنوان «تدوین روشی برای اندازه گیری کیفیت زندگی شهری شهرکالیاری (ایتالیا)» به این نتیجه رسیدند که: فرصت هایی برای اندازه گیری عددی هر دو جنبه عینی و ذهنی است که بر کیفیت شهری تأثیر می گذارند.

قاسم (۲۰۲۱) در مقاله ای با عنوان «ارزیابی و اندازه گیری کیفیت زندگی شهری در زمینه عربستان سعودی» به این نتیجه رسیدند که: ۵۳ شاخص برای ارزیابی و اندازه گیری کیفیت زندگی شهری پوشش مناسبی از سه بعد اصلی کیفیت زندگی شهری را ارائه می دهند.

گومز و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله ای با عنوان «عملیاتی سازی معاصرپویایی شهری در ناحیه ای در بارسلونا» به این نتیجه رسیدند که: پویایی شهری و طراحی مناسب فضاهای شهری میتوانند عوامل مهمی در افزایش رضایت از زندگی، تقویت روابط اجتماعی و بهبود احساسات مثبت در میان ساکنان باشند.

وانگ و ژئو (۲۰۲۳) در مقاله ای با عنوان «تأثیرات هوشمندسازی شهرها بر کیفیت زندگی شهرهای چین» به این نتیجه رسیدند که: فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) به طور منفی بر رضایت از زندگی و فراوانی احساسات شاد (مثبت) تأثیرگذار است، در حالی که هیچ ارتباطی با احساسات افسرده (منفی) ندارد.

مبانی نظری

مفهوم فضا^۵

فضا یک مقوله بسیار عام است و تمام جهان هستی را پر می کند و ما را در تمام طول زندگی احاطه کرده است. فضا می تواند چنان نازک و وسیع به نظر آید که احساس وجود بعد از بین برود و یا چنان مملو از وجود بعدی باشد که به هر چیزی در حیطه خود مفهومی خاص بخشد. فضای سه بعدی قابلیت جالب توجهی در بالا بردن کیفیت زندگی ما دارد و یک عنصر اساسی در طراحی شهری است و موضوع طراحی شهری مربوط به فضاهای بین ساختمان ها است. (رضازاده و عباس زادگان، ۱۳۸۷: ۶۷)

فضا مفهومی به خودی خود بدیهی نیست. این مفهوم معنایی به مراتب گسترده تر از تعریف نسبتاً ساده ی فضای فیزیکی یا طبیعی که به طور ضمنی در مباحث مطرح می شود و به ابعاد سه گانه ی جهان بیرونی یعنی به تواترها، جدایی ها و فاصله های میان افراد و اشیا اطلاق می شود، دارد. (فکوهی، ۱۳۸۳: ۲۶۱)

فضاهای عمومی^۶

فضاهای عمومی یک شهر محل تجلی زندگی جمعی شهرها هستند که به دلیل ماهیت خود حق ورود و حضور هر قشر، سن، نژاد و صنفی را بدون هیچگونه محدودیتی به عموم شهروندان می دهند و فضایی مناسب را برای گردهمایی و تجمع فراهم می آورند (Khoa et al, 2020)

¹ - Garau & Pavan

² - Qawasmi

³ - Gómez

⁴ - Wang, & Zhou

⁵ - The concept of space

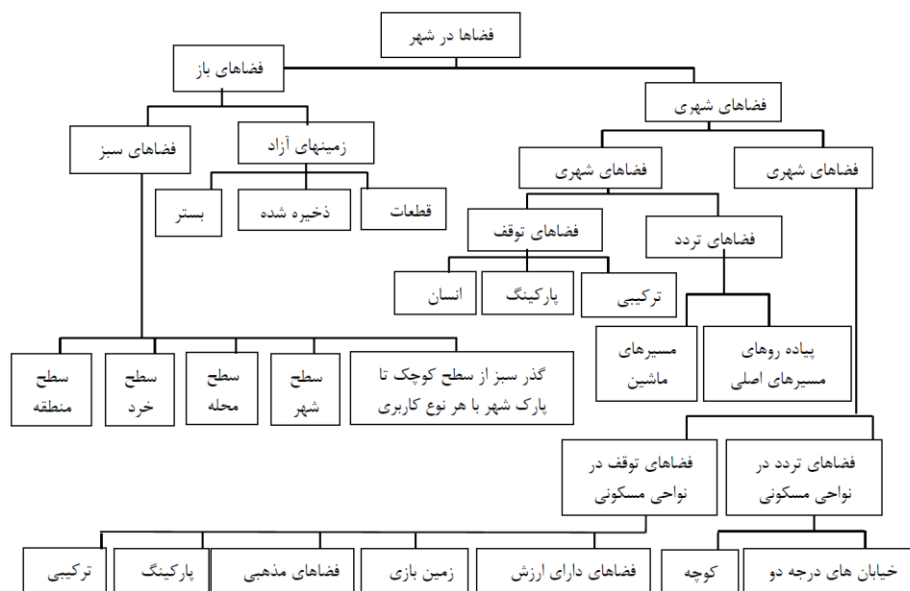
⁶ - Public spaces

فضاهای عمومی شهری، مکانی برای تبادل افکار، اندیشه ها و شکل گیری روابط اجتماعی است که افراد و گروه های مختلف اجتماعی در آن سهیم هستند، این فضاها محل روابط اجتماعی، انتقال اطلاعات و مکانی برای شکل گیری شبکه های اجتماعی هستند (شعبان پور ششکل و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۴۱).

فضای شهری^۱

فضای شهری به عنوان یکی از زیر مجموعه های مفهوم فضا، از مقوله ی فضا مستثنی نیست. بدین معنی که ابعاد اجتماعی و فیزیکی شهر رابطه ای پویا با یکدیگر دارند. در واقع فضای شهری مشتمل بر دو فضای اجتماعی و فیزیکی می شود. (مدنی پور، ۴۸: ۱۳۷۹) یک فضای شهری را می توان بر مبنای رویکردهای مختلف محیطی، جغرافیایی، معماری و ... مطالعه و بررسی کرد. فضای شهری، عرصه ی ایفای نقش بازیگرانی است که هر یک به عنوان کنشگرانی از جامعه ی خود محسوب می شوند. نقش های مثبت و گاهی منفی، نقش های پررنگ و گاهی کمرنگ، نقش های عام و گاهی خاص. فضای شهری به مفهوم صحنه ای است که فعالیت های عمومی زندگی شهری در آن ها به وقوع می پیوندد. خیابان ها، میدانی و پارک های یک شهر فعالیت های انسانی را شکل می دهند. این فضاهای پویا در مقابل فضاهای ثابت و بی تحرک محل کار و سکونت اجزای اصلی و حیاتی یک شهر را تشکیل داده. شبکه های حرکت، مراکز ارتباطی، و فضاهای عمومی بازی و تفریح را در شهر تأمین می کنند (بحرینی، ۱۳۸۹: ۳۱۳).

فضای شهری بستر مشترکی است که مردم فعالیت های کار کردی و مراسمی را که پیوند دهنده ی اعضای جامعه است، در آن انجام می دهند و صحنه ای است که بر روی آن نمایش زندگی جمعی، در معرض دید قرار می گیرد. فضای شهری فضایی است که در آن با غریبه ها سهیم هستیم، مردمی که در اقوام، دوستان یا همکار ما نیستند. فضایی است برای سیاست، مذهب، دادوستد و ورزش، فضایی برای هم زیستی مسالمت آمیز و برخوردهای غیر شخصی در واقع می توان فضاهای شهری را معادل عرصه های عمومی نیز توصیف نمود (صالحی، ۱۳۸۷: ۸۹).

شکل ۱: تقسیم بندی انواع فضاها در شهر، جهانگیر و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴

^۱ - Urban space

کیفیت محیط شهری^۱

کیفیت محیط شهری عبارت است از شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی- فضایی محیط شهری که نشان دهنده میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری است (شماعی و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۲۷۴)

کیفیت فضای شهری به عنوان محصول فرایند تعامل میان انسان، فعالیت، و کالبد شهر تا حد بالایی به کیفیت مولفه های بصری آن وابسته است. مولفه های بصری فضای شهری به دلیل ماهیت عینی و ملموس خود توسط حواس انسان قابل ادراک است و زمینه ادراک، شناخت و ارزیابی محیطی شهروندان، را فراهم می آورد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۲۵)

کیفیت زندگی^۲

منظور از کیفیت زندگی شهری توجه به شاخص های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی، روانی و غیره در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است (مثل شرایط تحصیل بهتر، کیفیت دسترسی، کیفیت مسکن، کیفیت فضاهای گذران فراغت، ایجاد فرصتهایی برای کنش متقابل اجتماعی، فرصتهای اجتماعی، اشتغال، رفاه، مشارکت اجتماعی) (کوکبی، ۱۳۸۶: ۲). واژه هایی همچون کیفیت زندگی، کیفیت زندگی شهری و... تعاریف و مشخصات خاص خود را دارند. کیفیت زندگی بر گرفته از تجربه مشترک ساکنان شهر از محیط شهر و سطح توانایی شهر در پاسخ گویی به اهداف مورد نظر ساکنان شهر است (رجبی امیر آباد و رحمانی، ۱۳۹۹: ۳۲۵)

از اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی، با بروز و ظهور پیامدهای منفی حاصل از رشد از سویی و برجسته شدن دغدغه های جدید از سوی دیگر، جایگاه رشد اقتصادی به عنوان هدف اصلی توسعه مورد پرسش و تردید قرار گرفت و تلاش هایی انجام شد تا رشد اقتصادی و سیاست های مربوط به آن به عنوان هدف بلکه به عنوان یکی از ابزارهای دستیابی به اهداف توسعه در نظر گرفته شود. در اوایل دهه ۱۹۹۰ مؤلفه های مربوط به توسعه اجتماعی نظیر سرمایه اجتماعی، همبستگی اجتماعی و ... نیز به ادبیات توسعه راه یافت و به تعبیری در سلسله مراتب اهداف توسعه تغییراتی حاصل گردید و با تأکید سازمان ملل، بهزیستی اجتماعی و کیفیت زندگی در رأس هدف قرار گرفت که کاهش فقر و تخریب محیط زیست، افزایش بهداشت و طول عمر و به طور کلی ارتقا کیفیت زندگی را به همراه دارد (جمال آبادی، ۱۴۰۱).

شکل ۲- ابعاد مختلف زندگی که ابعاد مختلف کیفیت زندگی، صدرایی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۹

^۱ - Urban environmental quality

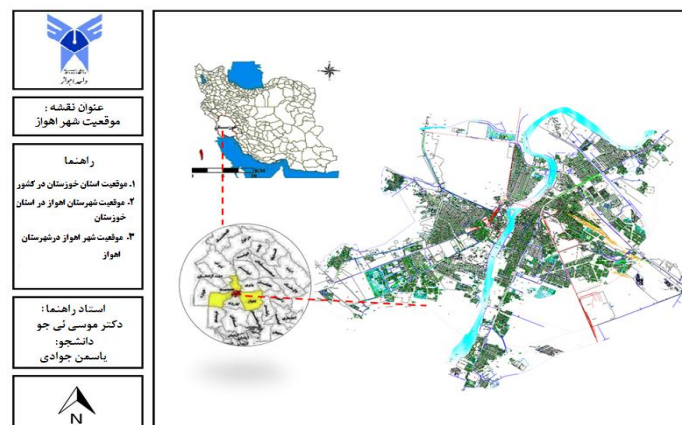
^۲ - Quality of life

روش تحقیق

پژوهش حاضر براساس هدف جزء تحقیقات کاربردی بوده، پژوهش حاضر بر اساس ماهیت داده‌ها کمی و براساس روش کار و ماهیت در چارچوب تحقیقات توصیفی-تحلیلی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این تحقیق براساس موضوع و هدف آن، کلیه شهروندانی که از فضای شهری پارک مالیات بهره می‌برند در نظر گرفته و شناسایی و بررسی می‌شود. ۲۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه آماری انتخاب شد که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، پرسشنامه تدوین شده در حوزه مورد مطالعه به عنوان نمونه آماری میان ساکنان توزیع گردید. تحلیل داده‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی، وضعیت نمونه آماری پژوهش، ارائه و وضعیت موجود حوزه مداخله از نظر متغیرهای پژوهش بررسی خواهد شد. در بخش استنباطی برای آزمون فرضیه‌های پژوهش و تعمیم نتایج از نمونه به جامعه از روش آمار استنباطی، با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده خواهد شد سپس ارزیابی و استخراج نتایج کلی توصیف داده‌ها با توجه به شواهد بیان می‌شود. در نهایت به منظور تکمیل فرآیند تحلیل پژوهش و شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدیدها، از تکنیک SWOT استراتژی استفاده شد.

محدوده مورد مطالعه

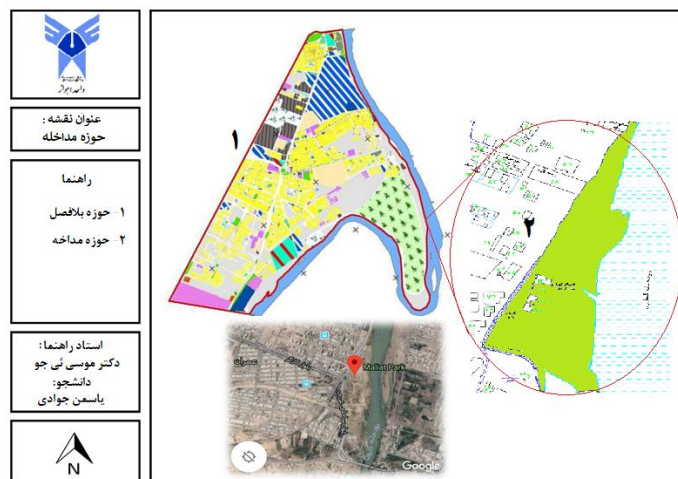
استان خوزستان دارای مساحت ۶۳۶۳۳۶ کیلومتر مربع و در عرض‌های جغرافیایی ۲۹ ۵۷ تا ۳۳ ۰ عرض شمالی و ۴۷ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۳ دقیقه طول شرقی در جنوب غربی ایران قرار دارد (مقصودی و ملکی، ۱۴۰۳: ۱۶۴). اهواز از نظر موقعیت جغرافیایی بین ۴۹ درجه و ۱۱ دقیقه طول شرقی تا ۳۱ درجه و ۵۰ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است (گودرزی، ۱۴۰۳: ۶۰۰). شهر اهواز از سمت شمال به شهرهای شبیان، ویس، ملاثانی، از شرق به شهرستان رامهرمز؛ از غرب به شهر حمیدیه و دشت آزادگان و از سمت جنوب به شهرستان کارون محدود می‌گردد (ملکی و پاژنگی، ۱۴۰۳: ۳۵۷).

شکل ۳: نقشه موقعیت شهر اهواز (نگارندگان)

حوزه بلافصل شامل منطقه ۴ شهرداری اهواز می باشد که در همجواری بلوار گلستان، رودخانه کارون، دانشگاه شهید چمران، محدوده قانونی شهر قرار دارد و ناحیه های شهری محلات گلستان، سعدی، بوستان، شهرک آب و برق، مجتمع مسکونی گلستان، مجاهد، استادان را شامل می شود.

(محدوده پارک مالیات) جبهه ی غربی و جنوبی حاشیه ی رودخانه کارون واقع در محله ی گلستان منطقه ۴ شهرداری شهرستان اهواز محدوده مورد مطالعه می باشد.

شکل ۴: نقشه موقعیت محدوده مورد مطالعه (نگارندگان)

یافته های تحقیق

در این بخش به آشنایی با نمونه موردی و سنجش آنها پرداخته می شود در راستای سنجش و ارزیابی نمونه های موردی، با استفاده از تکنیک نظرسنجی، مصاحبه و مشاهده نمونه های پژوهش مورد بررسی قرار گرفته اند. پرسشنامه این پژوهش حاوی گویه هایی مرتبط با مولفه های مورد نظر و نیز بررسی ترجیحات و توقعات کاربران از فضا پارک می باشد.

بعد کالبدی

بعد کالبدی شامل ۶ معیار است که جهت سنجش هر معیار زیرمعیارهایی در نظر گرفته شده و جهت تحلیل آنها از سه روش کیفی، آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شده است. نتایج هر معیار به صورت جداگانه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. با توجه به نتایج جدول به طور کلی ۱۰ درصد از پرسش شوندگان پاسخ خود را با انتخاب گزینه خیلی ضعیف، ۱۴ درصد گزینه ضعیف، ۲۰ درصد گزینه متوسط، ۳۲ درصد گزینه خوب، ۲۴ درصد گزینه خیلی خوب نظر خود را در ارتباط با پرسش ها در زمینه بعد کالبدی فضا این گونه اعلام کردند.

جدول ۱- زیر معیارهای بعد کالبدی

معیارهای بعد کالبدی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
دسترسی به فضای باز شهری	۱۰	۲۰	۳۵	۷۵	۶۰	۲۰۰
درصد	۵	۱۰	۱۷,۵	۳۷,۵	۳۰	۱۰۰

۲۰۰	۶۲	۸۵	۳۰	۱۵	۸	تعداد	احساس راحتی
۱۰۰	۳۱	۴۲,۵	۱۵	۷,۵	۴	درصد	درانجام هرگونه فعالیتی
۲۰۰	۳۰	۵۰	۵۰	۴۰	۳۰	تعداد	میزان حفاظت اقلیمی
۱۰۰	۱۵	۲۵	۲۵	۲۰	۱۵	درصد	
۲۰۰	۶۲	۷۰	۳۸	۱۸	۱۲	تعداد	انعطاف پذیری
۱۰۰	۳۱	۳۵	۱۹	۹	۶	درصد	
۲۰۰	۲۰	۳۰	۶۰	۵۵	۳۵	تعداد	تجهیزات
۱۰۰	۱۰	۱۵	۳۰	۲۷,۵	۱۷,۵	درصد	
۲۰۰	۶۰	۷۲	۳۲	۲۲	۱۴	تعداد	امکان حرکت پیاده
۱۰۰	۳۰	۳۶	۱۶	۱۱	۷	درصد	

بعد اجتماعی

بعد اجتماعی شامل ۵ معیار است که جهت سنجش هر معیار زیرمعیارهایی در نظر گرفته شده و جهت تحلیل آنها از سه روش کیفی، آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شده است. نتایج هر معیار به صورت جداگانه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. با توجه به نتایج جدول به طور کلی ۱۳ درصد از پرسش شوندگان پاسخ خود را با انتخاب گزینه خیلی ضعیف، ۱۸ درصد گزینه ضعیف، ۲۳ درصد گزینه متوسط، ۲۸ درصد گزینه خوب، ۱۸ درصد گزینه خیلی خوب نظر خود را در ارتباط با پرسش ها در زمینه بعد اجتماعی فضا این گونه اعلام کردند.

جدول ۲- زیر معیارهای بعد اجتماعی

جمع	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	معیارهای بعد اجتماعی	
۲۰۰	۶۰	۸۰	۳۲	۱۸	۱۰	تعداد	تعاملات اجتماعی
۱۰۰	۳۰	۴۰	۱۶	۹	۵	درصد	
۲۰۰	۵۵	۷۵	۳۷	۲۰	۱۳	تعداد	همه شمولی بودن فضا
۱۰۰	۲۷,۵	۳۷,۵	۱۸,۵	۱۰	۶,۵	درصد	
۲۰۰	۱۰	۲۰	۶۰	۶۰	۵۰	تعداد	میزان حفاظت ایمنی
۱۰۰	۵	۱۰	۳۰	۳۰	۲۵	درصد	
۲۰۰	۱۰	۳۰	۶۰	۵۵	۴۵	تعداد	میزان آسایش روانی
۱۰۰	۵	۱۵	۳۰	۲۷,۵	۲۲,۵	درصد	
۲۰۰	۴۸	۷۲	۴۰	۲۴	۱۶	تعداد	حضورپذیری
۱۰۰	۲۴	۳۶	۲۰	۱۲	۸	درصد	

بعد فعاليتى

بعد فعاليتى شامل چهار معيار است كه جهت سنجش هر معيارزيرمعياريهاى در نظر گرفته شده و جهت تحليل آنها از سه روش كيفى، آمار توصيفى و استنباطى بهره گرفته شده است. نتايج هر معيار به صورت جداگانه مورد بررسى و تحليل قرار گرفت. با توجه به نتايج جدول به طور كلى ۱۸ درصد از پرسش شوندهگان پاسخ خود را با انتخاب گزينه خيلى ضعيف، ۲۲ درصد گزينه ضعيف، ۲۴ درصد گزينه متوسط، ۲۱ درصد گزينه خوب، ۱۵ درصد گزينه خيلى خوب نظر خود را در ارتباط با پرسش ها در زمينه بعد فعاليتى فضا اين گونه اعلام كردند.

جدول ۳- زير معيارهاى بعد فعاليتى

معياريهاى بعد فعاليتى	خيلى كم	كم	متوسط	زياد	خيلى زياد	جمع
امكان فعاليت هاى انتخابى	تعداد	۱۰	۲۰	۴۰	۷۰	۲۰۰
	درصد	۵	۱۰	۲۰	۳۵	۱۰۰
امكان فعاليت هاى اجتماعى	تعداد	۴۰	۴۵	۵۰	۴۰	۲۰۰
	درصد	۲۰	۲۲,۵	۲۵	۲۰	۱۰۰
امكان فعاليت هاى هنرى	تعداد	۴۴	۶۰	۴۶	۳۰	۲۰۰
	درصد	۲۲	۳۰	۲۳	۱۵	۱۰۰
فعاليت هاى جانبى	تعداد	۵۰	۵۵	۵۵	۲۵	۲۰۰
	درصد	۲۵	۲۷,۵	۲۷,۵	۱۲,۵	۱۰۰

تجزيه و تحليل SWOT

از جمله تكنيك هاى كه در طراحى شهرى براى سنجش وضعيت و تدوين راهبردها به كار مى رود، SWOT است. به طور كلى سوات يك چهارچوب مفهومى است كه براى شناسايى و تحليل تهديد ها و فرصت ها و بررسى قوت ها و ضعف ها مورد استفاده قرار مى گيرد. تحليل SWOT قادر است به باز تعريف روشن تر و دقيق تر دستور كار طراحى و هدايت به سمت راه حل هاى موثرتر كمك كند. اين يك تكنيك متداول مديريتى است كه قوت ها و ضعف هاى يك سازمان را سنجيده و فرصت هاى موجود و تهديد هاى احتمالى براى سازمان را در نظر گرفته و به منظور تدوين يك استراتژى برنامه ريزى استفاده مى شود.

جدول ۴ تجزيه و تحليل SWOT

ماتريس عوامل داخلى				
ابعاد	قوت	ضريب اهميت	رتبه	امتيياز
بعد كالبدى	بالا بودن تراكم ساختمانى در بعضى بلوك هاى اطراف	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	نزديكى به كاربرى هاى مختلط	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	امكان استقرار كاربرى هاى تجارى-تفريحي	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	انعطاف پذيرى در طراحى	۰,۰۲۵	۴	۰,۱
	وجود دسترسى آسان و مناسب به پارک	۰,۰۲	۴	۰,۰۸

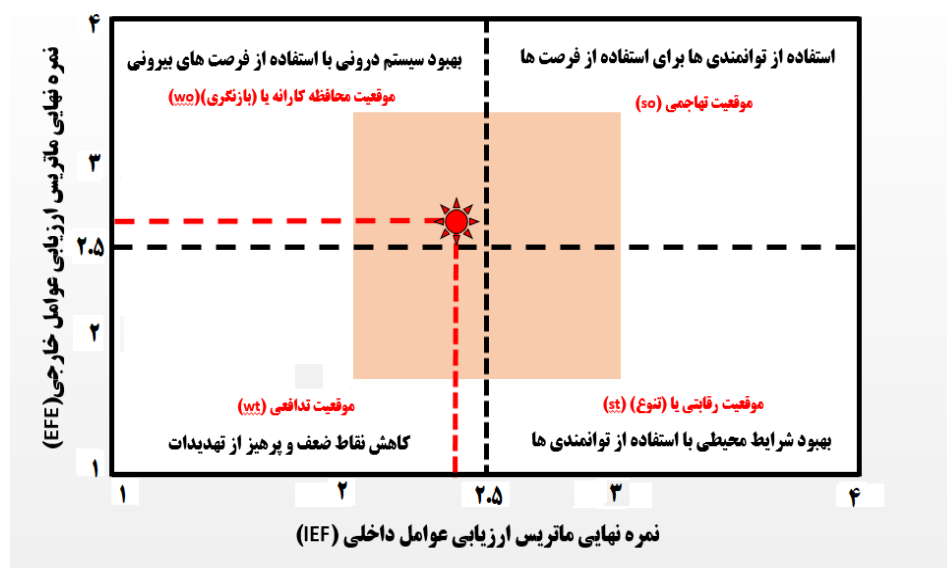
	قرار گرفتن آن در مجاورت استخوان‌بندی اصلی و استقرار برخی کاربری‌های تجاری موجب افزایش عبور و مرور و حضور شهروندان	۰,۰۲۵	۴	۰,۱
	نزدیکی و مجاورت با هسته مرکزی شهر	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	نقش غالب عبوری در محور	۰,۰۱۵	۳	۰,۰۴۵
بعد اجتماعی	نظارت شهروندان ناشی از حضور ساکنین در محله	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	علاقه مندی شهروندان به مشارکت در بهبود وضعیت لبه ساحلی	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	اعتقاد مسئولین به اشتغال زایی بوسیله گسترش صنعت توریسم	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	شرایط بومی و محلی سایت به عنوان اصل اساسی هدایتگر طراحی فیزیکی سایت و تعریف و ایجاد حس قوی	۰,۰۳	۴	۰,۱۲
	تلاش مسئولین جهت برقراری امنیت و تسهیلات برای شهروندان در فضای مورد مطالعه	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	امنیت موجود در منطقه به واسطه هویت و حس تعلق ساکنین	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	جذب گروه های مختلف جنسی و سنی	۰,۰۱۵	۳	۰,۰۴۵
	امکان گردهمایی در محیط	۰,۰۱۵	۳	۰,۰۴۵
	مستعد بودن منطقه جهت سرمایه گذاری و برنامه ریزی اکوتوریسم	۰,۰۲۵	۴	۰,۱
	مراکز تجاری خرده فروشی	۰,۰۳	۴	۰,۱۲
بعد فعالیتی - محیطی	استفاده از تسهیلات دوچرخه سواری در محدوده	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	جدایی حرایم سکونت و سایر فعالیتها و کاربری ها	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	وجود فضای سبز و عرصه عمومی در بافت متراکم مسکونی	۰,۰۲۵	۳	۰,۰۷۵
	وجود دید و منظر مطلوب و عناصر و نشانه بصری طبیعی نظیر رودخانه	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	استفاده از توان‌های فضای سبز و امکان شنیدن صدای آب در محدوده	۰,۰۱۵	۳	۰,۰۴۵
	مورفولوژی متنوع بستر رودخانه	۰,۰۲	۳	۰,۰۶
	ضعف	ضریب اهمیت	رتبه	امتیاز
	کمبود پارکینگ و ایجاد ترافیک	۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵
بعد کالبدی	عدم وجود حریم بین رود و خشکی	۰,۰۲	۱	۰,۰۲
	ساخت و سازهای بی برنامه و تجاوز به حریم رودخانه	۰,۰۲	۱	۰,۰۲
	وسعت بافت فضا و عدم ایجاد تنوع کالبدی و فعالیتی	۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵
	کمبود فعالیت های شبانه در محدوده	۰,۰۲۵	۲	۰,۰۵
	نبود ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی در مجاورت محدوده بافت	۰,۰۲۵	۲	۰,۰۵
	حسی نامناسبی به دلیل کیفیات ضعیف کالبد اطراف منظر	۰,۰۲	۲	۰,۰۴
	نبود تجهیزات و امکانات رفاهی مناسب: نیمکت، روشنایی و سایه بان	۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵
	کمبود فضاهایی به عنوان قرارگاه های اجتماعی	۰,۰۱۵	۲	۰,۰۳
بعد اجتماعی	ضعف در نورپرازی مسیر و ایجاد تصویری تاریک در تصویر ذهنی شهروندان در شب	۰,۰۲	۱	۰,۰۲

۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	عدم وجود امکانات فرهنگی آموزشی در محدوده مورد مطالعه	
۰,۰۲	۱	۰,۰۲	تجمع افراد بزهکار و بیکار	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	کاهش اعتماد مردم به مسئولین و کاهش مشارکت آنها	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	عدم تجهیز محور برای گروه های مختلف سنی و جنسی	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	نبود محدوده های با حس اجتماعی قوی و متمرکز	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	عدم تعریف و طراحی یک فضای مناسب برای برگزاری مراسم های خاص	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	ضعف آموزش به شهروندان برای کاهش استفاده از آب	بعد فعالیتی - محیطی
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	عدم ساماندهی فعالیت ها بدون فضا در بخشی از محدوده	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	عدم وجود امکانات فرهنگی آموزشی در محدوده مورد مطالعه	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	فقدان تسهیلات لازم برای جمع آوری و دفع آب های سطحی	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	کاهش انعطاف پذیری برخی قسمت های محدوده به دلیل عدم استفاده از مبلمان مناسب	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	نبود رواق جهت آسایش اقلیمی	
۰,۰۱۵	۱	۰,۰۱۵	مشکلات ایمنی و بهداشتی موجود در منطقه	
۰,۰۲	۲	۰,۰۱	عدم همسازی با اقلیم	
۲,۴	-	۱	جمع کل	
ماتریس عوامل خارجی				
امتیاز	رتبه	ضریب اهمیت	فرصت	ابعاد
۰,۰۶	۳	۰,۰۲	توسعه منطقه آزاد تجاری در نوار ساحلی	بعد کالبدی
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	فرصت کنترل دسترسی سواره به درون محدوده و ساماندهی دسترسی برای گروه های مختلف اتوبوس، تاکسی، دوچرخه، پیاده	
۰,۰۸	۴	۰,۰۲	ایجاد نقاط کانونی و شاخص نظیر مراکز تجمع	
۰,۰۸	۴	۰,۰۲	افزایش انعطاف پذیری محدوده از طریق ایجاد پیاده راهها با کفپوش خاص، فضاهای مکث، نشستن و استراحت کردن، ایجاد فضاهای اجتماعی با وسعت مناسب	
۰,۰۸	۴	۰,۰۲	ایجاد فضای کالبدی مناسب برای انجام فعالیت های مختلف	
۰,۰۴۵	۳	۰,۰۱۵	ایجاد تنوع در جزئیات کالبدی (رنگ، نوع مصالح، نورپردازی)	
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	امکان تقویت ساختار و فرم با مبلمان و کفسازی	
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	کفسازیهای جاذب آب و رطوبت و موارد دیگر	
۰,۰۶	۳	۰,۰۲	تلفیق اکولوژی طبیعی و فرهنگی از طریق برنامه پارک	بعد اجتماعی
۰,۰۶	۳	۰,۰۲	مهیا سازی تجربه آموزش مستقیم و غیر مستقیم در پروسه اکولوژیکی ایجاد شرایط هم افزایی محیطی	
۰,۰۷۵	۳	۰,۰۲۵	در نظر گرفتن تغییرات موسمی به منظور انجام مراسم های خاص	

۰,۱	۴	۰,۰۲۵	تخصیص زمان یا فضا به بانوان ، سالمندان ، معلولین و کودکان یا احداث فضاهای مخصوص این اقشار	
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	ایجاد گشودگی یا پیش فضا برای تجمع جهت انجام فعالیت های اجتماعی - فرهنگی	
۰,۰۷۵	۳	۰,۰۲۵	حفظ و نگهداری و گسترش فرهنگ بومی و آشنایی اقوام داخلی و گردشگران خارجی با عناصر مختلف فرهنگ خوزستان	
۰,۰۴۵	۳	۰,۰۱۵	آموزش نیروهای متخصص جهت شناسایی و شناساندن قابلیت های منطقه به گردشگران	
۰,۰۷۵	۳	۰,۰۱۵	توسعه شبکه اطلاعات گردشگری و خدمات اطلاع رسانی و آموزشی گردشگری	
۰,۱۲	۴	۰,۰۳	ذخایر انواع ماهیان و تولید آن	بعد فعالیت - محیطی
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	استفاده از تکنولوژی و فناوری های جدید به منظور ذخیره انرژی مانند: کاربرد گیاهان بومی، حفظ نگهداری حیات وحش، حفظ و نگهداری چرخه زندگی، نظارت بر مصرف	
۰,۱۲	۴	۰,۰۳	جلوگیری از فرسایش خاک در بستر رودخانه به وسیله شیب بندی مناسب	
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	استفاده از پوشش گیاهی جهت تعدیل رطوبت هوا و جلوگیری از فرسایش آبی و، بادی، خاکی	
۰,۰۷۵	۳	۰,۰۲۵	تقویت برنامه های فرهنگی جهت بالا بردن نقش هویتی	
۰,۱	۴	۰,۰۲۵	جلوگیری از ریزش و فرسایش کناره به واسطه استفاده از گیاهان و گابیون	
۰,۰۴۵	۳	۰,۰۱۵	وجود قابلیت ورزش های آبی در برخی از نقاط از بستر رودخانه	
۰,۰۶	۴	۰,۰۱۵	امکان ایجاد کاربری های متنوع و ایجاد سرزندگی و حضورپذیری	
امتیاز	رتبه	ضریب اهمیت	تهدید	ابعاد
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	حجم بالای تردد در خیابان های اصلی و ایجاد ترافیک	بعد کالبدی
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	ساخت و ساز بی برنامه و تجاوز به حریم رودخانه	
۰,۰۲	۲	۰,۰۲	طراحی دانه های هم شکل و یکنواخت و در نتیجه کاهش سرزندگی قرارگاه های رفتاری	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲	نبود تجهیزات و امکانات رفاهی مناسب: نیمکت، روشنایی و سایه بان در نتیجه کاهش سرزندگی	
۰,۰۳	۱	۰,۰۳	بی توجهی به عوامل طبیعی مؤثر در شکل دهی نظام فرم کالبدی و حذف تدریجی الگوهای مناسب موجود	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	امکان رسوخ تدریجی کانون های فعالیتی کاذب درون محدوده	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	عدم امکان تعبیه عملکرد و فعالیت و در نتیجه کاهش حضور پذیری	
۰,۰۳	۱	۰,۰۱۵	عدم زندگی شبانه در فضا و کاهش سرزندگی و امنیت	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲	عدم وجود بافت همگن اجتماعی و وجود آسیبها و ناهنجاریهای اجتماعی	بعد اجتماعی
۰,۰۵	۲	۰,۰۲۵	خطر یکدست شدن ترکیب اجتماعی	

۰,۰۴	۲	۰,۰۲	خطر کاهش حضور پذیری به دلیل عدم تعین فضایی	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	تجمع افراد بزهکار و بیکار و از بین رفتن امنیت آن	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	افزایش جمعیت در نتیجه افزایش تراکم و در نتیجه کاهش امنیت	
۰,۰۲	۲	۰,۰۱	عدم استفاده از المانها و مصادیق طبیعی در فضا و در نتیجه کاهش حس تعلق و غنای حسى	
۰,۰۲	۲	۰,۰۱	کاهش تعاملات در عرصه های همگانی در اثر طرح های بی توجه به الگوهای رفتاری و هویت بافت	
۰,۰۳	۲	۰,۰۱۵	کاهش انعطاف پذیری برخی قسمت های محدوده به دلیل عدم استفاده از مبلمان مناسب	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	نامناسب بودن زیرساختهای محیطی مثل فاضلاب	بعد فعالیتی - محیطی
۰,۰۲	۱	۰,۰۲	خطر افزایش ترافیک	
۰,۰۲	۱	۰,۰۲	وجود زباله های انسانی در سایت و ایجاد منظر حسى و بصرى نامطلوب	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	خطر کاهش حضور در فضای شهری و معابر به دلیل تابش مستقیم و نبود پوشش گیاهی مناسب با اقلیم	
۰,۰۴	۲	۰,۰۲	ایجاد کاربری های با دوره زمانی محدود در شبانه روز	
۰,۰۲۵	۱	۰,۰۲۵	فقدان نشانی از عناصر تاریخی و دارای کارکرد	
۰,۰۱۵	۱	۰,۰۱۵	امکان رسوخ تدریجی کانون های فعالیتی کاذب درون محدوده	
۰,۰۱۵	۱	۰,۰۱۵	ازدحام زیاد محدوده و حضور افراد از سایر محلات	
۲,۶	-	۱	جمع کل	

توضیحات: با توجه به نمره نهایی ماتریس عوامل داخلی که میانگین آن از ۲,۵ کمتر است مشخص می شود که سازمان دارای ضعف می باشد و با توجه به نمره نهایی ماتریس عوامل خارجی که میانگین آن از ۲,۵ بیشتر است مشخص می شود که سازمان دارای فرصت هایی زیادی می باشد و می بایستی جهت بهبود و ارتقاء حوزه مداخله با استفاده از فرصت های و پتانسیل های موجود استراتژی هایی در جهت بهبود سیستم درونی صورت بگیرد.

شکل ۴- نمودار ماتریس ها

آزمون فرضیه‌های پژوهش

۱- به نظر می‌رسد با ساماندهی معیارهای بعد کالبدی می‌توان باعث ارتقاء کیفیت های محیطی پارک و حضورپذیری بیشتر شهروندان شد.

طبق اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها و مصاحبه ها در محدوده مورد مطالعه و با استناد به آزمون آماری سطح معنی داری ($\text{sig} = 0,000$) کوچکتر از ۰,۰۵ است و می‌توانیم بگوییم مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. مقدار میانگین کل بدست آمده بزرگتر از میانگین استاندارد جامعه (۳) می‌باشد. بنابراین با توجه به مقدار آزمون و سطح معناداری می‌توان گفت میان دو متغیر رابطه ی معناداری وجود دارد و با ساماندهی معیارهای بعد کالبدی می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت محیطی شد. بنابراین فرضیه تایید می‌شود.

جدول ۵- آزمون T تک نمونه

	Test Value = 0					
	آماره t	درجه آزادی Df	معیار تصمیم گیری Sig. (2-tailed)	تفاوت میانگین Mean Difference	فاصله اطمینان ۹۵ درصد اختلافات 95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
بعد کالبدی	۳۸,۴۸۶	۱۹۹	۰,۰۰۰	۳,۴۶۰۰۰	۳,۲۸۲۷	۳,۶۳۷۳

۲- به نظر می‌رسد با ساماندهی معیارهای بعد اجتماعی می‌توان باعث ارتقاء کیفیت های محیطی پارک و حضورپذیری بیشتر شهروندان شد.

طبق اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها و مصاحبه ها در محدوده مورد مطالعه و با استناد به آزمون آماری سطح معنی داری ($\text{sig} = 0,000$) کوچکتر از ۰,۰۵ است و می‌توانیم بگوییم مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. مقدار میانگین

کل بدست آمده بزرگتر از میانگین استاندارد جامعه (۳) می باشد. بنابراین با توجه به مقدار آزمون و سطح معناداری می توان گفت میان دو متغیر رابطه ی معناداری وجود دارد و با ساماندهی معیارهای بعد اجتماعی می تواند باعث ارتقاء کیفیت محیطی شد. بنابراین فرضیه تایید می شود.

جدول ۶- آزمون T تک نمونه

	Test Value = 0					
	t-آماره	درجه آزادی Df	معیار تصمیم گیری Sig. (2-tailed)	تفاوت میانگین Mean Difference	فاصله اطمینان ۹۵ درصد اختلافات 95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
بعد اجتماعی	۳۵,۰۳۷	۱۹۹	۰,۰۰۰	۳,۲۰۰۰۰	۳,۰۱۹۹	۳,۳۸۰۱

نتیجه گیری

کیفیت زندگی در دنیای امروز به یک دغدغه محوری در برنامه ریزی شهری تبدیل شده است و پارک ها به عنوان عرصه های عمومی پویا، نقشی کلیدی در ارتقای این کیفیت، تقویت تعاملات اجتماعی و افزایش سرزندگی شهری ایفا می کنند؛ زیرا فضایی برای آرامش روحی و جسمی، فراغت و مشارکت جمعی فراهم می آورند و توسعه آنها سرمایه گذاری اساسی برای مدیریت شهری محسوب می شود. مطالعات نشان می دهند که مردم از حضور در طبیعت و پارک ها احساس شادی و نشاط می کنند و آن را پناهگاهی برای بازیابی انرژی می دانند، که این امر مستقیماً کیفیت زندگی را بهبود می بخشد. این پژوهش ها همچنین تأکید می کنند که در میان عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی، متغیرهای کالبدی-فضایی (مانند پیاده روهای منظم، رنگ های شاد و استقرار کاربری های فعال) بیشترین تأثیر را بر درک محیط و دلبستگی مکانی شهروندان دارند و باید در اولویت برنامه ریزی و طراحی قرار گیرند، و پس از آن متغیرهای اجتماعی اهمیت پیدا می کنند. در مورد شهر اهواز، اگرچه پارک مالیات حرکتی مؤثر بوده، اما برای رسیدن به شرایط ایده آل، نیاز به بهبود زیرساخت هایی مانند مبلمان شهری، افزایش ایمنی، تقویت دسترسی ها و غنی سازی فعالیت های متناسب با گروه های سنی مختلف وجود دارد تا پاسخگوی نیازهای روانی-اجتماعی شهروندان باشد. با توجه به الگوی مراجعه خانوادگی و زمان طولانی که شهروندان در این فضاها می گذرانند، توسعه پارک های بزرگ با امکانات مناسب و گسترش فضاهای سبز در سطح محلات، امری اجتناب ناپذیر برای شکل دهی به شهرهای شاد و افزایش نشاط عمومی در پاسخ به رشد شهرنشینی است.

جدول ۷- راهبرد ها و سیاست گذاری ها

سیاست	راهبرد	مولفه
- کاشت درختان ردیفی به منظور جدا سازی مسیر سواره از پیاده و افزایش آسایش اقلیمی و به دنبال آن کاهش آلودگی محیطی - استفاده از آلاچیق برای افزایش حضور پذیری و سرزندگی - در نظر گرفتن کافه، رستوران و مراکز تجاری و فضاهایی با عملکردهای متفاوت جهت تعاملات اجتماعی	- استقرار کاربریهای اوقات فراغت - افزایش فضای سبز و مبلمان مناسب - عوامل جذاب برای هر گروه در فضا	حضورپذیری مردم

-در نظر گرفتن تغییرات موسمی به منظور انجام مراسم های خاص -ایجاد یک عنصر (مجسمه) جهت تقویت هویت -ایجاد امکان نظارت بزرگسالان بر کودکان در حین آزادی کودکان در محله		
-جلوگیری از احداث مسیرهای عبوری از داخل سایت -احداث مسیرهای همپوند و مجهز پیاده -افزایش سطح آسایش اقلیمی در مسیرهای پارک -حفظ پیوستگی مسیر های پیاده با اولویت دادن به آن ها در محل تقاطع با استفاده از سنگفرش -ایجاد کاربری های جاذب جمعیت پیاده. -ایجاد تسهیلات پیاده روی برای همه ی گروه ها از جمله کودکان ، کهنسالان و معلولان	- جلوگیری از احداث مسیرهای عبوری از داخل سایت - احداث مسیرهای همپوند و مجهز پیاده - افزایش سطح آسایش اقلیمی در مسیرها پارک - ایجاد کاربری های جاذب جمعیت پیاده	ارتقاء پیاده مداری در پارک (حرکت)
-اصلاح ورودی ها ، امکان حضور و تردد آسان برای معلولین ، سالمندان و کودکان. -ایجاد مسیرهای ویژه دوچرخه . -پیش بینی برنامه های ویژه برای حضور کودکان . - ایجاد امکان مکث و توقف برای استراحت سالمندان ، کودکان و تأمین سرویسهای بهداشتی و آب آشامیدنی - تخصیص زمان یا فضا به بانوان ، سالمندان ، معلولین و کودکان یا احداث فضاهای مخصوص این اقشار - حفظ و نگهداری از درختان و فضای سبز سایت به منظور رفاه حال کاربران و ساکنان	- ایجاد فضاهای سبز همگانی - ایجاد مراکز فرهنگی و آموزشی در سطح پارک - ایجاد فضاهایی برای حضور تمامی اقشار و گروه های سنی و جنسی در فضا	ایجاد فضاهای همگانی (تقویت تعاملات اجتماعی)
-نصب نمادهای شاخص در نزدیکی ورودیها . -ایجاد گشودگی یا پیش فضا برای تجمع . -استفاده از چهار سوق از فضا برای محل نشستن و استراحت -تلفیق فضا با پاتوقها و فضاهای کوچک و شاخص مجاور . - ایجاد میدان گاه و نقاط شاخص در ورودی . - برگزاری مسابقات ورزشی و امکان حضور عموم برای تشویق و تماشای مسابقه .	=تأمین مکان نشستن و ملاقات با دوستان =وجود نقاط مشخص برای قرار گذاشتن	دیدارگاهی شدن فضا
-ایجاد محل هایی برای فعالیت های غیر حرکتی مثل نشستن و ایستادن های تفریحی چون رستوران محلی یا چای خانه -پیش بینی فضا به عنوان گره ارتباطی ساکنین محل در محله -ایجاد امکان فعالیت های مشترک میان تمام ساکنان در مراکز -تعبیه مبلمان مناسب	-تشویق ساکنان به مکث در فضا -امکان استفاده از فضا برای گذران اوقات فراغت -ایجاد سلسله مراتب عرصه های عمومی وخصوصی جهت تعلق فضا به تمام ساکنان به یک اندازه	ایجاد فضاهای خودمانی با حضور همه اقشار

-تقویت نشانه ها و عناصر شاخص تاثیرگذار بر ادراک شهروندان -وضع قوانین برای رعایت اصول و نظام ارتفاعی جهت حفظ دید به نشانه های مصنوع و طبیعی - بهره گیری از ویژگی ها و نشانه ها طبیعی و مصنوع جهت ایجاد خوانایی در سایت	-ایجاد گره هایی واجد کیفیت و با کالبدی شاخص در بافت -تقویت دیدهای مطلوب.	خوانایی
-امکان ورزش همگانی و صبحگاهی برای تمام اقشار و گروههای جامعه . -ایجاد امکان روابط میان گروهی به کمک بازیهای جمعی و شکل دهی مکانها ویژه تجمعات . - تقویت حرکت در فضا و ایجاد مکانهای مکث گروهی . -بهره گیری از بخشهایی از پارک برای دست فروشان ، بازارهای روز ، نمایش آثار هنری . -ایجاد مکان مناسب برای انجام فعالیتهای آموزشی ، هنری و فرهنگی و ... -ایجاد امکان برگزاری مسابقات محله ای و ...	-انجام فعالیت های فردی، دسته جمعی و گروهی	فعالیت گروه ها در فضا
-بهره گیری از مالکان ساختمانهای همجوار برای نظارت بر فضا - مشارکت استفاده کنندگان در خصوص مخارج فضا -بهره گیری از حس تعلق استفاده کنندگان برای نگهداری و تمیز کردن فضا -واگذاری هر فضا به گروهی از استفاده کنندگان برای نگهداری و تمیز کردن فضا - آبیاری و نگهداری درختان در فضا و اطلاع دادن مشکلات فضا به مدیران شهری	-برخورداری فضا از متولی خصوصی -همکاری استفاده کنندگان در تامین هزینه های فضا -پاکیزه نگه داشتن فضا	مشارکت کردن برای رفع مشکلات
-تزریق فعالیتهای ۲۴ ساعته به بافت -جلوگیری از ایجاد فضا های بدون دفاع در بافت به وسیله نور - اجرای نورپردازی جهت ایمنی درشب	-نورپردازی مناسب -نظارت پذیر نمودن فضاهای داخل سایت -ایجاد کاربری های فعال خصوصاً در ساعات پایانی روز	حفظ امنیت

مراجع

- اسدی،مریم(۱۴۰۲) «سنجش کیفیت زندگی در نواحی شهری مطالعه موردی: شهر نایین»،پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری،به راهنمایی دکتر حمید وارثی،دانشگاه اصفهان
- آرام،علی و منصوریان،الهام(۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان «اهمیت و تاثیر پیاده روها در بهبود کیفیت زندگی و نقش آن در فضای شهری»، مجله جغرافیا و روابط انسانی،دوره ۴،شماره ۲(شماره پیاپی ۱۴)،زمستان،صفحات۸۷۵-۸۵۰
- بحرینی، حسین(۱۳۸۹) تحلیل فضاهای شهری در رابطه با الگوهای رفتاری استفاده کنندگان وضوابطی برای طراحی. (چاپ هفتم) تهران،دانشگاه تهران.
- جمال آبادی،فاطمه(۱۴۰۱)،سلامت روان و کیفیت زندگی،ششمین کنفرانس ملی روانشناسی(علم و زندگی)

جهانگیر، صبا، صارمی، حمیدرضا و کلانتری خلیل آباد، حسین (۱۴۰۰) تبیین اصول و معیارهای طراحی فضای شهری با رویکرد ارتقاء پیاده مداری مورد پژوهی: شهر سنج، مطالعات ساختار و کارکرد شهری، دوره ۸، شماره ۲۷، تابستان، صفحه ۷-۳۳

حیدری، علی اکبر، امیر حاجلو، الهام، کارخانه، معصومه، احمدی فرد، نرگس (۱۳۹۲) ارزیابی نقش منظر فضاهای جمعی در کیفیت شهری، نمونه موردی: منطقه یک تهران، آرمان شهر، شماره ۱۱، صفحات ۳۳۵-۳۲۳

خادمی، امیرحسین، عیسی، جوکار سرهنگی، (۱۳۹۱)، ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مورد مطالعه: بافت فرسوده آمل)، نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۱، شماره ۴، زمستان، صفحات ۱۱۷-۱۰۰.

رجبی امیر آباد، ربابه و رحمانی، بیژن (۱۳۹۹) نقش فضاهای شهری در ارتقای کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهر ملایر)، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال بیستم، شماره ۵۸، پاییز، صفحات ۳۳۷-۳۱۹

رضا زاده، راضیه؛ عباس زادگان، مصطفی؛ و گلچین فر، صهبا. (۱۳۸۷) عوامل مؤثر بر تعامل اجتماعی در فضاهای باز شهری. شهرداریها، شماره ۷۲، صفحات ۶۱-۵۸

شعبان پور ششکل، زهرا، غفاری گیلانده، عطا و محمدی، علیرضا (۱۴۰۳) سنجش رابطه بین دسترسی به فضاهای عمومی و سلامت روان سالمندان (مطالعه موردی: محلات منطقه ۴ شهر رشت)، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۷، شماره ۲ (شماره پیاپی ۲۶)، زمستان، صفحات ۲۶۷-۲۳۹

شماعی، علی، پوراحمد، احمد (۱۳۸۴) بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا، دانشگاه تهران

صالحی، اسماعیل (۱۳۸۷)، ویژگی های محیطی فضاهای شهری امن، تهران، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی معماری و شهرسازی

صدراپی، منا، صارمی، حمیدرضا و بغدادی، آرش (۱۴۰۳) تبیین الگوی ابعاد کیفیت زندگی در فضای شهری با رویکرد ارتقای شاخص های آن، فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی، شماره ۷۴، بهار، صفحات ۴۱-۲۳

ظهرابی نصرآباد سفلی، اشکان (۱۴۰۲) «اندازه گیری شاخص های کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی شهر یاسوج)» پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اقتصادی گرایش اقتصاد شهری، به راهنمایی دکتر ناصر یارمحمدیان، دانشگاه هنر اصفهان

عبدالهی، علی اصغر و شهادت پور، سمیرا (۱۴۰۳) «بررسی شاخص های فضاهای عمومی شهری با تاکید بر افزایش تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: خیابان های شهر کرمان)»، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۶، شماره ۳ (شماره پیاپی ۲۳)، زمستان، صفحات ۸۷۵-۸۵۰

فکوهی، ناصر (۱۳۸۳) انسان شناسی شهری، تهران، نی

کوکبی، افشین (۱۳۸۶) برنامه ریزی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی شهری در مرکز شهر مطالعه موردی پهنه مرکزی شهر خرم آباد، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

گودرزی، مجید (۱۴۰۳) سنجش تطبیقی وضعیت سرزندگی شهری در محلات منطقه ۲ کلانشهر اهواز، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۷، شماره ۱ (پیاپی ۲۵)، تیر ماه، صفحات ۶۰۸-۵۹۳

مدنی پور، علی، (۱۳۷۹) طراحی فضای شهری، ترجمه: فرهاد مرتضایی، انتشارات سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران

مقصودی، آزیتا و ملکی، سعید (۱۴۰۳) بررسی و تحلیل عوامل اثرگذار بر میزان تمایل شهروندان به استفاده از پل های عابر پیاده شهر اهواز، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۷، شماره ۳ (پیاپی ۲۷)، دی ماه، صفحات ۴۷۲-۴۵۵

ملکی، سعید و پاژنگی، الهام (۱۴۰۳) ارزیابی اصول شهرسازی نوین با استفاده از مدل های EDAS و BWM در شهر اهواز، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۷، شماره ۲ (پیاپی ۲۶)، مهر ماه، صفحات ۳۵۷-۳۵۳

- Al-Qawasmi, J. (2021). Selecting a Contextualized Set of Urban Quality of Life Indicators: Results of a Delphi Consensus Procedure. *Sustainability*, 13(9), 4945
- Allen, John, Voget, Rebecca and Cordes, Sam, (2002), Quallity of Life in Rural Neebraska: Trends and Changes, Institute of agriculture and natural resoures
- Balram Shivanand, Dragicevic Suzana, 2005, Attitudes Toward Urban Green Space: Integrating Questionnaire Survey and Collaborative GIS Techniques to Improve Attitude Measurements, Landscape and Urban Planning
- Epley, R., Donald & Menon, Mohan,(2007). A Method of Assembling Crossectional Indicators into a Community Quality of Life, Social Indicators
- Garau, C., & Pavan, V. M. (2018). Evaluating urban Quality: Indicators and Assessment Tools for Smart Sustainable Cities. *Sustainability*, 10(3), 575
- Gómez-Varo, I., Delclos-Alío, X., & Miralles-Guasch, C. (2022). Jane Jacobs reloaded: A contemporary operationalization of urban vitality in a district in Barcelona. *Cities*, 123, 103565
- Harpham, Trudy & et al(2001), Healthy city projects in developing countries: The first evaluation, South Bank Univercity, London, SW8,2JZ, UK
- Pal, A. K. and Kumar, U. C. (2005), "Quality of life concept for the evaluation of societal development of rural community in west Bangal, India". *Rural Development*. No. 2
- Royuela V, Surinach J. (2004), Constituents of quality of life and urban size, *Social Indicators Research* 74 (3): 549-572.
- Schmit, R. (2002), "Considering social capital in quality of life assessment: concept and measurement". *Social Indicators Research*. 58, pp 403-428
- Shi, Long, 2002, Suitability Analysis and Decision Making Using GIS, Spatial Modeling
- Vo, Khoa D., Kun Qian, William H.K. Lam, Agachai Sumalee. 2020. Modeling joint activity-travel patterns in pedestrian networks with use of Wi-Fi data. *Asian Transport Studies*, 6:1-12.
- Wang, M., & Zhou, T. (2023). Does smart city implementation improve the subjective quality of life? Evidence from China. *Technology in Society*, 72, 102161. www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160791X22003025